

Базрій К.Л.

канд.екоп.наук, доц. кафедри обліку і оподаткування,
Чернівецький торговельно-економічний інститут

Київського національного торговельно-економічного університету

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ В ПРОФСПІЛКОВИХ ОРГАНІЗАЦІЯХ

Анотація: Актуальність статті полягає в тому, що досліджено специфіку діяльності та деякі аспекти обліку в профспілкових організаціях. Встановлено, що особливості діяльності неприбуткових організацій обумовлюють відповідні особливості обліку в них, а саме обмежений склад об'єктів обліку, наявність специфічних ділянок обліку. Окреслено основні засади побудови обліку у профспілкових організаціях, зокрема, розкрито особливості організації ведення бухгалтерського обліку та визначено порядок обліку операцій, що здійснюються профспілкою, із застосуванням загального та спеціального плану рахунків.

Ключові слова: бізнес, бізнес-технології, коефіцієнт інтелекту, коефіцієнт емоційного інтелекту, коефіцієнт життєвої енергії, успіх.

Abstract. The urgency of the article is that the specifics of activity and some aspects of accounting in trade union organizations have been researched. It is established that the peculiarities of the activity of non-profit organizations cause the corresponding features of accounting in them, namely, the limited composition of the objects of accounting, the availability of specific areas of accounting. The main principles of accounting in trade unions are outlined, in particular, the features of the organization of accounting are disclosed and the procedure of accounting for operations carried out by the union, using the general and special chart of accounts is specified.

Keywords: non-profit organizations, trade union organization, accounting, trade union fees, account plans, targeted financing, non-targeted financing

Вступ. Неприбуткові організації становлять одну з важливих складових соціально-економічного розвитку будь-якої сучасної держави. До складу таких організацій у різних країнах включають громадські, бюджетні, благодійні, релігійні організації; недержавні пенсійні фонди, товариства власників житла тощо. В системі вітчизняного законодавства виокремлено вісім груп таких організацій за особливостями оподаткування отримуваних доходів згідно з Податковим кодексом України (ПКУ) та вісімнадцять видів неприбуткових організацій за ознаками неприбутковості. Відповідно до вищезазначеного поділу профспілкові організації відносять до не бюджетних неприбуткових організацій.

В Україні профспілкові організації, які створюються для задоволення широкого спектра соціальних інтересів громадян і досягнення суспільних благ, набувають все більшого значення. Профспілки діють у соціальній сфері, для фінансування якої у держави не вистачає коштів. Кількість і стан розвитку профспілкових організацій свідчить, що вони є реальним економічним сектором, який акумулює значну кількість коштів.

Первинні профспілкові організації, як і всі юридичні особи, зобов'язані вести бухгалтерський облік, керуючись Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку та іншими нормативно-правовими актами щодо ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності. Проте практична відсутність нормативно-правових актів з бухгалтерського обліку, які враховують особливості діяльності профспілкових організацій, обумовлюють необхідність проведення системних досліджень в цьому напрямку.

Аналіз досліджень та постановка завдання. Вивчення проблем регулювання бухгалтерського обліку в бюджетних неприбуткових організаціях займає одне з провідних місць в наукових працях українських вчених, серед яких Ю.А. Верига [4], Т.О., Волошина [5], Н.О. Гура [6], Р.Т. Джога, С.В. Свірко, Л.М. Сінельник [7], Н.О. Козіцька [8], Я.В. Олійник [9], Н.В. Сєркіна [10] та інші. Однак, більшість досліджень присвячена обліковим проблемам бюджетних установ, кредитних спілок, недержавних пенсійних фондів тощо. Разом з тим, питання бухгалтерського обліку та звітності профспілкових організацій, залишаються поза увагою.

Беручи до уваги вагомий науковий внесок вищезазначених науковців, необхідно відзначити, що і досі залишилося багато теоретичних та організаційно-практичних питань, які вимагають подальшого розвитку та застосування нових підходів до побудови системи обліку в неприбуткових профспілкових організаціях.

Метою статті є дослідження питань щодо особливостей ведення обліку в профспілкових організаціях.

Результати дослідження. Як правило, профспілкові організації при організації та веденні бухгалтерського обліку керуються обліковою політикою, розробленою згідно з вимогами П(С)БО і використовують загальний План рахунків, затверджений Інструкцією № 291 [1].

Порядок відображення операцій з надходження грошових коштів та іншого майна, а також їх витрачання в бухгалтерському обліку профспілки залежить від джерел таких надходжень. Причому річна сума надходжень, склад і суми здійснюваних витрат завчасно плануються в кошторисі (бюджеті) на майбутній рік. Кошторис формується з урахуванням цілей та основних завдань такої профспілки і затверджується на засіданні профкому або на профспілкових зборах.

Доходи, пов'язані зі здійсненням статутної діяльності відповідно до кошторису профспілки, належать до цільових надходжень які, як правило, складаються із вступних та членських внесків, що сплачуються членами профспілки. Нагадаємо, що такі внески на підставі заяви працівника – члена профспілки утримувати із заробітної плати і перераховувати на поточний рахунок профспілки може його роботодавець.

Також значну частину цільових надходжень профспілки становлять відрахування підприємств на культурно-масову, фізкультурну та оздоровчу роботу в розмірі не менше 0,3 % фонду оплати праці.

Цільові надходження обліковують на рахунку 48 «Цільове фінансування та цільові надходження». Тут же відображаємо надходження як благодійність та пожертви. При цьому кошти цільового призначення відображають за кредитом цього рахунку, а їх використання – за дебетом рахунку згідно Інструкції № 291 [1]. Тобто, на рахунку 48 профспілки ведуть аналітичний облік надходжень і витрачання коштів за їх призначенням та джерелом надходжень.

Згідно з пп. 16, 17 П(С)БО 15 [2] цільове фінансування не визнається доходом, доки немає підтвердження, що воно буде одержано і підприємство

виконає умови щодо такого фінансування. Одержане цільове фінансування визнається доходом протягом тих періодів, у яких були понесені витрати, пов'язані з виконанням умов цільового фінансування.

Необхідно звернути увагу, що профспілка може вільно використовувати членські внески й інші власні кошти на придбання майна, необхідного для здійснення своєї статутної діяльності. При цьому цільове фінансування капітальних інвестицій визнається доходом протягом періоду корисного використання відповідних об'єктів інвестування (основних засобів, нематеріальних активів тощо) пропорційно сумі нарахованої амортизації цих об'єктів згідно п. 18 П(С)БО 15 [2].

Цільовим надходженням вважається також фінансування підприємства без установаження особою, яка його здійснює, умов витрачання таких надходжень на виконання будь-яких конкретних цілей. Його визнають дебіторською заборгованістю з одночасним визнанням доходу звітного періоду згідно п. 19 П(С)БО 15 [2]. Відбувається це в момент отримання коштів на банківський рахунок підприємства.

До нецільового фінансування відносять пасивні доходи, доходи від проведення основної або іншої статутної діяльності. Ці надходження відображаємо в бухгалтерському обліку з використанням 7 класу рахунків.

Слід зазначити, що з метою забезпечення єдиних методологічних принципів організації та ведення бухгалтерського обліку затверджено План рахунків бухгалтерського обліку первинних профспілкових організацій (спеціальний План рахунків) та Інструкцію про застосування такого плану рахунків. Проте він не суттєво відрізняється від загального Плану рахунків. На практиці ж останній профспілки використовують частіше, що більшою мірою відповідає чинному законодавству. Адже загальний План рахунків затверджено регулювальником бухгалтерського обліку – Міністерством фінансів України.

Можна назвати декілька особливостей використання спеціального Плану рахунків, що суттєво його відрізняють. Перш за все, відповідно до

нього, 7 клас рахунків «Доходи і результати діяльності» використовують виключно профспілки, які ведуть господарську діяльність та отримують дохід. Причому витрати, пов'язані з такою господарською діяльністю, ґрунтуються із застосуванням 8 класу рахунків «Витрати за елементами на господарську діяльність». Узагальнюють інформацію про результат своєї господарської діяльності такі профспілки на рахунку 79 «Фінансові результати».

Варто зауважити, що використання 9 класу рахунків у спеціальному Плані рахунків попросту не передбачено, у тому числі при веденні профспілкою господарської діяльності.

Також профспілки, що здійснюють господарювання ведуть облік нерозподілених прибутків або непокритих збитків поточного і минулих років на рахунку 44 «Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)».

Таким чином, профспілкові організації, які господарську діяльність не ведуть, 7 і 8 класи рахунків не використовують, а всі операції надходження та використання коштів, у тому числі безоплатне отримання активів, узагальнюють виключно на рахунку 48 «Цільове фінансування та цільові надходження».

Для наочності порівняємо приклад обліку операцій, що здійснюються профспілкою, використовуючи обидва Плани рахунків (див. табл. 1).

Звітністю, що надається профспілковим органом вищого навчального закладу до Державної фіскальної служби України, є Податковий розрахунок сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податку, і сум утриманого з них податку за формою 1-ДФ. Звітним періодом для первинних профспілкових організацій є квартал. Варто підкреслити, що профспілки, їх об'єднання та організації профспілок, які є неприбутковими організаціями – неплатниками податку на прибуток (бо відповідають вимогам п. 133.4 Податкового кодексу України) можуть не подавати Звіт про використання доходів за підсумками року. Вони зобов'язані будуть подати Звіт тільки якщо порушать умови неприбутковості з п. 133.4 Податкового кодексу України [3].

Таблиця 1

Порядок обліку операцій, що здійснюються профспілкою

№ з/п	Зміст господарської операції	Бухгалтерський облік			
		Загальний план рахунків		Спеціальний план рахунків	
		Дт	Кт	Дт	Кт
Надходження коштів цільового фінансування					
1.	Отримано на поточний рахунок кошти на культурно-масову, фізкультурну та оздоровчу роботу	311	48	311	48
2.	Отримано на поточний рахунок членські профвнески	311	48	311	48
Придбання програмного забезпечення					
3.	Перераховано грошові кошти за програмне забезпечення	371	311	377	311
4.	Отримано програмне забезпечення	154	631	154	377
5.	Здійснено залік заборгованостей	631	371	-	-
6.	Введено в господарський обіг програмне забезпечення	127	154	125*	154
		48	69		
* Логічно використовувати субрахунок 127 «Інші нематеріальні активи», адже придбаючи комп'ютерну програму як кінцевий користувач, профспілка не отримує авторське право чи суміжні з ним права (наприклад, право тиражувати та розповсюджувати), проте у Спеціальному плані рахунків відсутній субрахунок 127 або його аналог, а інструкція до нього пропонує використовувати в такому разі саме субрахунок 125 «Авторські та суміжні з ним права».					
Безоплатне отримання основного засобу					
	Отримано безоплатно ноутбук	152	424*	104	424**
		104	152	424**	48
* При нарахуванні амортизації робимо проведення Дт424 Кт745. ** Хоча, у принципі, цей субрахунок можна не використовувати, а обліковувати безпосередньо за кредитом рахунку 48.					
Використання коштів на проведення святкового заходу					
7.	Використано кошти цільового фінансування згідно з копійкою на проведення святкового заходу (придбано кондитерські вироби, матеріали для прикрашання залу)	209	631	209	631
8.	Оплачено рахунки поставальників	631	311	631	311
9.	Списано витрати, пов'язані з проведенням святкового заходу, згідно з актом, затвердженим на засіданні профкому	949	209	48	209
10.	Відображено дохід у сумі використаних цільових надходжень	48	718	-	-
11.	Списано на фінансовий результат:				
	- витрати на проведення святкового заходу	791	949	-	-
	- дохід у сумі використаних цільових надходжень	718	791	-	-
Використання коштів на придбання культивентарю					
12.	Перераховано грошові кошти на придбання культивентарю	371	311	377	311
13.	Оприбутковано культивентар	22	631	22	377
14.	Здійснено залік заборгованостей	631	371	-	-
15.	Передано культивентар в експлуатацію	949	22	48	22
16.	Відображено дохід у сумі використаних цільових надходжень	48	718	-	-
17.	Списано на фінансовий результат:				
	- витрати на проведення святкового заходу	791	949	-	-
	- дохід у сумі використаних цільових надходжень	718	791	-	-

Висновки. Проведене дослідження дає підстави стверджувати, що ведення бухгалтерського обліку та складання звітності профспілкових організацій в Україні залишаються малодослідженими. Незначна кількість публікацій, які присвячено діяльності профспілкових організацій як об'єкту бухгалтерського обліку, призводить до дефіциту теоретичного забезпечення методики та організації бухгалтерського обліку профспілкових організацій з урахуванням особливостей їх діяльності. Саме розвиток бухгалтерського обліку та складання звітності в профспілкових організаціях, сприятиме прозорості їх діяльності, а також формуванню суспільної думки щодо повноти і достовірності інформації, наданої цими організаціями.

Перспективи подальших розвідок у даному напрямку полягають в удосконаленні бухгалтерського обліку профспілкових організацій з позицій застосування відповідних рівнів регламентації обліку та необхідності врахування специфічних питань, що стосуються виключно їх діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій (з наступними змінами і доповненнями): Наказ Міністерства України від 30.11.1999 р. № 291. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99>
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід» (з наступними змінами і доповненнями) : Наказ Міністерства фінансів України від 29.11.1999 р. № 290. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99>
3. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
4. Верига Ю. А. Облік у бюджетних установах: навч. посіб. для студ. вузів / Ю. А. Верига. – К.: ЦУЛ, 2012. – 592 с.
5. Волошина Т. О. Особливості організації обліку неприбуткових організацій [Електронний ресурс] / Т. О. Волошина // Управління розвитком. – 2013. - № 17. – С. 17-19. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Uproz_2013_17_8
6. Гура Н. О. Облік видів економічної діяльності: навч. посіб. / Н. О. Гура. – К.: Знання, 2004. – 541 с.
7. Джога Р. Т. Бухгалтерський облік у бюджетних установах: підручник / Р. Т. Джога, С. В. Свірко, М. М. Синельник ; за заг. ред. проф. Р. Т. Джоги. – К.: КНЕУ, 2003. – 483 с.
8. Козінька Н. О. Бухгалтерський облік і фінансова звітність неприбуткових організацій у контексті імплементації до міжнародних стандартів фінансової звітності [Електронний ресурс] / Н. О. Козінька // Вісник Національного університету водного господарства та природокористування. Економіка. – 2013. – Вип. 1. – С. 99-105. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnnpv_ekon_2013_1_15
9. Олійник Я. В. Проблеми положення методології та організації бухгалтерського обліку та фінансової звітності неприбуткових організацій [Електронний ресурс] / Я. В. Олійник